

Pravilnik o bližim uslovima za zaštitu životinja tokom klanja

Pravilnik je objavljen u "Službenom listu CG", br. [54/2015](#) i [21/2019](#).

Predmet

Član 1

Ovim pravilnikom propisuju se bliži uslovi za zaštitu životinja za proizvodnju pri klanju, način i sredstva za omamljivanje i usmrćivanje životinja i osposobljavanje lica za premještanje, smještaj i brigu o životinjama u klanici, sputavanje, omamljivanje i klanje ili usmrćivanje životinja (u daljem tekstu: osposobljeno lice).

Primjena

Član 2

Ovaj pravilnik ne primjenjuje se kod usmrćivanja životinja:

- 1) tokom naučnih oglada koji se vrše pod nadzorom nadležnog organa;
- 2) pri lovu ili sportsko-rekreativnom ribolovu;
- 3) pri kulturnim ili sportskim događajima;
- 4) klanjem van klanice za sopstvenu upotrebu na domaćinstvu živine i lagomorfa.

Značenje izraza

Član 3

Izrazi upotrijebljeni u ovom pravilniku imaju sljedeća značenja:

- 1) **povezani postupci** su premještanje, smještaj i briga o životinjama u klanici, sputavanje i omamljivanje životinja koji se vrše na mjestu na kojem se životinje usmrćuju;
- 2) **životinja** je bilo koji kičmenjak osim gmizavaca i vodozemaca;
- 3) **usmrćivanje iz nužde** je usmrćivanje životinja koje su povrijeđene ili bolesne uslijed čega trpe teške bolove ili pate, a ne postoji mogućnost da im se bol ili patnja uklone;
- 4) **smještaj životinja u depo** je držanje životinja u boksovima, oborima, torovima, natkrivenim prostorima ili poljima povezanim sa postupcima u objektima za klanje ili koji su dio objekata za klanje;
- 5) **kulturni ili sportski događaji** su događaji koji su najvećim dijelom povezani sa davno uspostavljenim kulturnim običajima i sportskim aktivnostima, uključujući trke i druge oblike takmičenja, u kojima nema proizvodnje mesa ili drugih proizvoda životinjskog porijekla;
- 6) **standardni operativni postupak** obuhvata pisana uputstva kojima se obezbjeđuje ujednačenost izvođenja određene funkcije ili postizanje određenog standarda;
- 7) **klanica** je objekat za klanje životinja u skladu sa posebnim propisom;
- 8) **subjekat poslovanju** je pravno ili fizičko lice koje obavlja djelatnost usmrćivanja životinja ili bilo koji povezani postupak u skladu sa ovim pravilnikom;
- 9) **krznašice** su sisari koji se gaje radi proizvodnje krzna (kuna zlatica, tvor, lisica, rakun, nutria i činčila);
- 10) **depopulacija** je postupak usmrćivanja životinja radi zaštite javnog zdravlja, zdravlja životinja, dobrobiti životinja ili zaštite životne sredine;
- 11) **živina** je uzgajana živina, uključujući ptice koje nijesu domaće ptice, ali koje se uzgajaju kao domaće životinje osim bezgrebenki;
- 12) **sputavanje** je primjena bilo kojeg postupka na životinjama radi ograničavanja njenih pokreta kako bi se olakšalo efikasno omamljivanje ili usmrćivanje pod uslovom da se životinja poštedi bola, straha ili uznemiravanja;
- 13) **razaranje** je maceracija tkiva centralnog nervnog sistema i kičmene moždine izduženim ravnim instrumentom koji se uvodi u čeonu šupljinu.

Uslovi za životinje prije usmrćivanja

Član 4

- (1) Tokom usmrćivanja ili sprovođenja povezanih postupaka životinje treba poštedjeti svakog nepotrebnog bola, nelagodnosti ili patnje.
- (2) Subjektat poslovanja treba da preduzme mjere kojima se obezbjeđuje da se životinje prilikom dolaska u klanicu drže čistim i u primjerenim temperaturnim uslovima, zaštićene od pada, klizanja i poveđivanja.
- (3) Životinje prilikom dolaska u klanicu treba da se drže u objektima za privremeni smještaj prije klanja, koji ispunjavaju uslove utvrđene Prilogom 1, koji je sastavni dio ovog pravilnika.

Metode omamljivanja

Član 5

- (1) Omamljivanjem se životinje dovode u stanje gubitka svijesti.
- (2) Omamljivanje životinja prije usmrćivanja vrši se u skladu sa Prilogom 2, koji je sastavni dio ovog pravilnika.
- (3) Životinje se usmrćuju samo nakon omamljivanja, a gubitak svijesti i osjetljivosti treba da se održi do smrti životinje.
- (4) Nakon primjene postupaka iz Priloga 2 ovog pravilnika, koji ne izazivaju trenutnu smrt životinje (u daljem tekstu: obično omamljivanje), sprovode se postupci koji obezbjeđuju smrt, kao što su iskrvarivanje, usmrćivanje električnom strujom ili produženim uskraćivanjem kiseonika, što je prije moguće.
- (5) U slučaju kada se životinje podvrgavaju klanju u skladu sa religijskim obredom ne primjenjuju se zahtjevi iz stava 2 ovog člana pod uslovom da se klanje vrši u klanici.

Provjera omamljivanja

Član 6

- (1) Osposobljeno lice vrši provjeru da li životinje pokazuju bilo kakve znake svijesti ili osjetljivosti nakon zavšetka omamljivanja do smrti.
- (2) Kada se provjerama iz stava 1 ovog člana utvrdi da životinja nije omamljena na odgovarajući način osposobljeno lice odmah preduzima odgovarajuće mjere u skladu sa standardnim operativnim postupcima.
- (3) Za provjere iz stava 1 ovog člana mogu se koristiti vodiči dobre prakse.
- (4) U slučaju obrednog klanja, kada se životinje usmrćuju bez prethodnog omamljivanja, osposobljeno lice redovno provjerava pokazuju li životinje bilo kakve znake svijesti ili osjetljivosti prije oslobađanja iz opreme za sputavanje i znake života prije dalje obrade (skidanje kože ili šurenje).

Standardni operativni postupci

Član 7

- (1) Subjektat poslovanja treba da uspostavi standardne operative postupke za usmrćivanje životinja i povezane postupke.

(2) Standardni operativni postupci pri omamljivanju životinja uspostavljaju se na osnovu preporuka proizvođača opreme za omamljivanje i primjenom metoda omamljivanja u skladu sa Prilogom 2 ovog pravilnika.

Oprema za sputavanje i omamljivanje

Član 8

(1) Subjekt poslovanja, treba da obezbijedi: da se sva oprema za sputavanje i omamljivanje održava i provjerava u skladu sa uputstvom proizvođača, da provjeru vrši za to osposobljeno lice o čemu vodi evidenciju i rezervnu opremu za omamljivanje.

(2) Rezervna oprema primjenjuje se u slučaju neuspješnog djelovanja opreme za omamljivanje iz stava 1 ovog člana i može biti različita od opreme koja se prvo primijenila.

(3) Životinje se stavljaju u opremu za sputavanje, uključujući i opremu za sputavanje glave, sve dok osposobljeno lice koje vrši omamljivanje ili iskrvarenje nije spremno da izvrši omamljivanje ili iskrvarenje životinje što je prije moguće.

(4) Uputstvo iz stava 1 ovog člana treba da sadrži:

- 1) vrstu, kategoriju, količinu i/ili težinu životinja za koje se oprema koristi;
- 2) preporučene parametre koji odgovaraju različitim okolnostima;
- 3) postupke za provjeru efikasnosti opreme za omamljivanje;
- 4) preporuke za održavanje i kalibraciju opreme, kada je to potrebno.

Rukovanje životinjama i njihovo sputavanje u klanicama

Član 9

(1) Životinje koje se usmrćuju bez prethodnog omamljivanja pojedinačno se sputavaju, a preživari se sputavaju mehanički.

(2) Oprema za sputavanje goveda okretanjem u obmuti položaj ili bilo koji nepriradni položaj ne koristi se za sputavanje goveda, osim u slučaju klanja životinja iz člana 5 stav 4 ovog pravilnika, pod uslovom da oprema za sputavanje ima i uređaj za sputavanje bočnog i vertikalnog kretanja glave i da se može prilagoditi veličini životinje.

(3) Za sputavanje životinja ne treba da se primjenjuju sljedeći načini sputavanja;

- a) vješanje ili podizanje životinja koje su svjesne;
- b) mehaničko stezanje ili povezivanje nogu životinja;
- c) presijecanje kičmene moždine upotrebom šiljatog predmeta ili bodeža;
- d) upotreba električne struje za imobilizaciju koja ne omamljuje ni usmrćuje životinju pod kontrolisanim uslovima, a naročito svaka vrsta električne energije koja ne prolazi kroz mozak.

(4) Odredbe stava 3 tač. a) i b) ovog člana ne primjenjuju se na sputavanje živine.

Klanje životinja za sopstvenu upotrebu i snabdijevanje malim količinama mesa

Član 10

(1) Prilikom klanja životinja van klanice, osim živine i lagomorfa, svinja, ovaca i koza, koje vrši držalac životinje za sopstvenu upotrebu na domaćinstvu primjenjuje se član 4 stav 1 i član 9 stav 3 ovog pravilnika.

(2) Prilikom klanja živine i lagomorfa na domaćinstvu radi direktnog snabdijevanja malim količinama mesa krajnjeg potrošača ili maloprodajnih objekata na lokalnom tržištu koji snabdijevaju krajnjeg potrošača, primjenjuje se član 4 stav 1 ovog pravilnika.

Program obuke

Član 11

Osposobljena lica obučavaju se na osnovu programa obuke koji obuhvata sljedeće:

- 1) rukovanje i postupanje sa životinjama prije sputavanja;
- 2) sputavanje životinja radi omamljivanja ili usmrćivanja;
- 3) omamljivanje životinja;
- 4) procjena efikasnosti omamljivanja;
- 5) kačenje živih životinja na primjerenu opremu ili dizanje živih životinja;
- 6) iskrvarenje živih životinja.

Stupanje na snagu

Član 12

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

NAPOMENA REDAKCIJE: Priloge u PDF formatu možete preuzeti klikom na sledeći link:

Prilog 1 (Uslovi za objekte za privremeni smještaj životinja pre klanja)

Prilog 2 (Metode omamljivanja životinja prije usmrćivanja)